

Перспективними є такі напрями зміцнення ресурсного забезпечення розвитку територій: створення ресурсних пулів як тимчасового об'єднання ресурсів суб'єктів місцевої економіки, доходи і витрати якого акумулюються в єдиному фонді з подальшим їх розподілом згідно із завчасно встановленими пропорціями; активізація міжмуніципального співробітництва у напрямку інтеграції ресурсів; формування кластерних структур як механізму мобілізації внутрішніх ресурсів території [5, с. 223].

Для зміцнення ресурсного забезпечення органів місцевого самоврядування та надання їм досить широких повноважень необхідно прагнути до досягнення реальної бюджетної самостійності і фінансової децентралізації через удосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин, посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів, підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів та посилення контролю і відповідальності за дотриманням бюджетного законодавства.

Література:

1. Квасниця О.В. Імперативи реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації / О.В. Квасниця // Світ фінансів. – 2016. – №4. – С. 43-55.

2. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: підручник / за редакцією О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с.

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

4. Біла С.О. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні / С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук. – К.: НІСД, 2013. – 54 с.

5. Ольшанський О. Ресурсне забезпечення розвитку території: двомірний підхід / О. Ольшанський // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – №4 – С.220-225.

Фармус Ірина

ст. гр. ФУПОМ-21

Тернопільський національний економічний університет

Pekeina_iryna@ukr.net

Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В.П.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЇХ АЛЬТЕРНАТИВА

В умовах складної економічно-соціальної ситуації в Україні все більше загострюються питання соціального захисту та забезпечення.

Зменшується рівень життя населення через те, що зростає безробіття, постійно зростає рівень інфляції, і разом з тим рівень цін на товари. За таких обставин країні все важче в повній мірі витримати навантаження і забезпечити ефективне функціонування системи соціального захисту населення.

Визначальним чинником формування дієвого соціального захисту громадян є фінансове забезпечення цієї сфери, яке, з одного боку, повинно бути пріоритетним у фінансуванні найважливіших суспільних потреб, а з іншого боку, є обмеженим з огляду на сьгоднішні обставини та фінансові можливості держави.

Фінансування соціальної сфери наразі залишається основним пріоритетом державних видатків в Україні, і номінальні обсяги асигнувань, що спрямовуються на соціальні цілі, з кожним роком зростають.

Сучасний механізм фінансування соціальної сфери в Україні ґрунтується на ряді джерел, серед яких є: бюджетні асигнування, кошти юридичних та фізичних осіб, ресурси страхових фондів, сформовані за рахунок страхових відрахувань застрахованих осіб та роботодавців, донорські кошти благодійних організацій і фондів, кредитування. [3]

За формами власності джерела фінансування поділяють на бюджетні та позабюджетні.

До бюджетних джерел належать державний бюджет та місцеві бюджети. Найбільшим джерелом фінансових ресурсів, які направляються на фінансове забезпечення соціального захисту в Україні, так як і більшості інших країн, є державні централізовані фонди, що включають в себе саме державний та місцеві бюджети. Такий стан речей пов'язаний як з соціальною природою держави, так і обсягами фінансових ресурсів, які акумулюються в її скарбниці. Зважаючи на значні обсяги фінансових ресурсів, які зосереджені в державному та місцевих бюджетах, повністю або частково фінансуються за їх рахунок програми всіх трьох форм соціального захисту: соціальне забезпечення, соціальне страхування та соціальна допомога. З кожним роком дане фінансування збільшується. [1]

За рахунок державного бюджету фінансуються різні види державної соціальної допомоги, пенсії окремим категоріям громадян (наприклад: військовослужбовцям), заклади охорони здоров'я та освіти державного підпорядкування, покриття витрат, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

З місцевих бюджетів фінансуються витрати на утримання закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, соціальна допомога, призначена за рішенням органів місцевої влади.

До позабюджетних джерел можна віднести: державні і недержавні соціальні фонди, соціальні фонди органів місцевого самоврядування,

різноманітні територіальні та муніципальні позики, фінансові ресурси підприємств, організацій і установ, які опосередковано підтримують соціальні проекти і програми.

Поряд і паралельно з бюджетною системою в Україні функціонує позабюджетна фінансова страхова система. У 2017 році було створено Фонд соціального страхування України шляхом злиття Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. На сьогодні Фонд соціального страхування України — це державний цільовий фонд, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням в Україні від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом.

Кошти цього фонду використовуються на:

- виплату матеріального забезпечення, страхових виплат та надання соціальних послуг, фінансування заходів з профілактики страхових випадків;

- фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності фонду, розвиток та функціонування інформаційно-аналітичних систем фонду;

- формування резерву коштів фонду.

Оскільки держава не може забезпечити в належному розмірі розвиток і утримання соціальної сфери, тому виникає потреба у залученні приватних, „змішаних” та недержавних коштів. Комерціалізація соціальної сфери більш доцільна в матеріально-побутовому секторі (наприклад, житлово-комунальне господарство), де прикладання приватного капіталу більш вигідне з огляду на швидке отримання прибутку. З іншого боку, залучення „змішаних” коштів через спеціальні соціальні фонди та донорські організації є більш прийнятним для соціально-культурної сфери. Проте, в будь-якому разі, розвиток економічних відносин в кризових умовах вимагатиме підвищення ролі бюджету як системи розподілу та перерозподілу національного доходу через державні фінанси з одного боку, та інтеграції ринкових механізмів до реалізації соціальної політики – з іншого. [3]

Протягом останніх років все більшого поширення у світі набуває недержавне (добровільне, додаткове) соціальне страхування, яке дає змогу розширити свободу вибору громадян та підвищити рівень їх соціального захисту на основі індивідуальної та колективної відповідальності.

Розширення системи недержавного соціального страхування відбувається по всьому світові. Простежується тенденція поступової передачі деякої частини соціальних функцій, які виконувала держава, недержавним інститутам соціального захисту. Однією з головних причин такої тенденції є бажання держави «убезпечити державний механізм від перевантаження» (насамперед фінансового). [1] Тому недержавне соціальне страхування і може бути одним із альтернативних джерел фінансування соціальної сфери.

Отже, основними джерелами фінансування соціальної сфери є все ж таки бюджетні кошти, через систему державного та місцевих бюджетів.

Перспективними методами в соціальній сфері держави можуть стати:

- міжнародне співробітництво на ринку праці, соціальних послуг(сюди входить соціальне навчання, навички роботи за кордоном);
- запровадження нових методів соціального захисту, використовуваних за кордоном(однак необхідно перед тим, добре проаналізувати що є що, і як воно буде приживатися в Україні);
- покращення системи обслуговування соціально незахищених громадян, створення більшої кількості організацій типу червоного Хреста, “Турботи” тощо;
- безкоштовне медичне обслуговування для непрацездатних громадян.

[2]

Література:

1. Мальований М. Теоретичні основи забезпечення соціального захисту / М. Мальований // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №5/1(132). – С. 174-185.
2. Особливості, форми, методи і джерела фінансового забезпечення соціальної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5149490/page:2/>
3. Скулиш Ю. І. Вдосконалення механізму фінансування соціальної сфери в Україні / Ю. І. Скулиш // Економіка та держава. - 2011. - № 6. - С. 34-36